

מסורת הש"ס

(א) [פרשין כג], ט [ג"ל שיעין]

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אתא וכו' אתא וכו' דטוען נפקד דידך שקלתניהו:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אתא וכו' הא פצי האי לביטר לקוח. עיין חולין דף לו ע"א תוס' ד"ה פלגה:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה אתא. התם היה כו'. נ"ב וכו' ציצנות שם ד"ה וכן וכתובות פ"ה צ' ותילו הא דכאן דג"כ חיישין שמא הפקדו בעדים וכו' תוס' למטה ונראה לפרש דהכא בשמעתין כו'. [ב] שם א"נ מעיקרא כו'. נ"ב וכו' תוס' בכתובות שם וציצנות קט"ו ב':

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

ונהגו בני כופרא. בעלי ספינה קרי בני כופרא לפי שזופמין אותם בזפת: **אגרא בשעת משיכה**. נותנין אותם מיד. ואע"פ שקיבל שכרה נותן לו פגרא לכשתשכר: **אטו במנהגא סליא מילסא**. היכי שצקינן להו לקבל שכר הואיל וסופו לקנותה כולה: **משום דמפניסא פניא**.

אונהגו בני כופרא אגרא בשעת משיכה פגרא בשעת שבירה אטו במנהגא תליא מילתא משום דמתניתא תניא מנהגא אמר רב ענן אמר שמואל מעות של יתומים מותר להלוותן ברבית אמר ליה רב נחמן משום דיתמי גינהו ספינא להו איסורא ^(א) יתמי דאכלי דלאו דידהו ליזלו בתר שבקייהו אמר ליה אימא לי איזו גופא דעובדא היכי הוה אמר ליה ההוא דודא דבני מר עוקבא דהוה בי מר שמואל תקיל ויהיב ליה תקיל ושקיל ליה שקיל אגרא ושקיל פחתא אי אגרא לא פחתא ואי פחתא לא אגרא אמר ליה כי הא יאפילו ברקני נמי שרי למיעבד דהא מקבלי עלייהו חוסכא דנחשא דכמה דמקלי נחשא בציר דמיה אמר רבה בר שיאל אמר רב חסדא ואמרי לה אמר רבה בר יוסף בר חמא אמר רב ששת גמעות של יתומים מותר להלוותן קרוב לשכר ורחוק להפסד תנו רבנן יקרוב לשכר ורחוק להפסד רשע קרוב להפסד ורחוק לשכר חסיד קרוב לזה ולזה רחוק מזה ומזה זו היא מדה כל אדם אמר ליה רבה לרב יוסף הגי זווי דיתמי היכי עבדינן להו אמר ליה מותבינן להו בי דינא ויהבינן להו זוזא זוזא א"ל והא קא בליא קרנא אמר ליה מר היכי עביד אמר ליה בדקינן גברא דאית ליה דהבא פריכא וגקטינן דהבא מיניה ויהבינן להו גיהליה קרוב לשכר ורחוק להפסד אבל דבר מסוים לא דלמא פקדון גינהו ואתי מריה יהיב סימנין ושקיל ליה אמר רב אשי תינח אי משתבח גברא דאית ליה דהבא פריכא אי לא משתבח גברא דאית ליה דהבא פריכא ניכלו זווי דיתמי אלא אמר רב אשי יחוינן גברא דמשפו נכסיה ומהיבמן ושמע דינא דאורייתא ולא מקבל שמותא דרבנן ויהבינן להו גיהליה בבי דינא:
מתני'

על הר נשפה שאו נס ומתרגמינן על טורא שליוא: **בני דינא**. בפני ב"ד שיש להם כח להפקיר נכסי המקבל אלל היתומים ולהתנות עמו קרוב לשכר ורחוק להפסד: מתני'

דלמא אתי מריה אחר מיתת המקבל כדאמר' בהכותב (כתובות פה: ושם ד"ה ועוד) גצי ההוא דאפקיד כסא דכספא צי חסא שכיב חסא ולא פקיד אחרא מריה והיבז סימנא אר"נ חדא דידעינן ציה בחסא דלא אמיד ועוד דקא יהיבז סימנא משמע אפי' אמיד נמי כיון דיהיבז סימנא שקיל ומיהו קשה כיון דאמיד הוא אמאי לא נטעון ליטמי לקוח הוא והיינו יכולין לומר דלא טעינין להו לקוח אלל בדברים שהיה אציהם משתמש בחייו אבל דברים שלא היה משתמש בהם דומה הוא שצפקדון הס אללו ומהדרינן בסימנא אבל א"כ לא שצקת חיי לכל בני עשירים שאדם שהיה רגיל אללס ויודע עניינם ילך ויגיד לאחרים דלא עיילי ונפקי צציתס סימני כסף והבז שלהם ועוד אכתי קשה דלמה ליה הכא דאית ליה דהבא פריכא אפילו דבר המסוים נמי אלל שיאמר בפני ב"ד שהוא שלו ונראה לפרש דהכא בשמעתין חיישינן שמא יבאו עדים שהפקיד צידו חפץ שיש צו סימן זה וכיון שמציא עדים אין להם לב"ד למנוע מלהראות החפץ לעדים ויכירו אם הוא זה ובההיא דהכותב עיקר טעמא הוי משום דלא אמיד וכיון דלא אמיד אין לנו לטעון ליטומים לקוח ציד אציהן דמציאה או מתנה מילתא דלא שכיח הוא ולא טעינין ליטמי אע"ג שאציהן היה נאמן לטעון לקוח היה צידי והכי פירושו חדא דידעינן ציה דלא אמיד ובטעם זה לחודיה סגי ועוד דאפילו את"ל דלא מהני אמיד לחודיה הא קא יהיבז סימנא ויועילו שני הטעמים יחד [ב] א"נ מעיקרא לא ר"ל שהיה הטעם דלא אמיד לחודיה די אלל מתחילה לא נתכוון לומר אלל שצין שניהם יועילו והא דאמר בסוף פ"ק דכתובות (דף יג:) גצי ארוס וארוסתו דאמר התם רב יוסף למאי ניחוש לה חדא דקא מודה ועוד האמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ג ופרין וצאה כי לא מודה מי מכשר רבן גמליאל התם לא מצי למימר שיועילו שני הטעמים דאי טעמא דהא קא מודה לא מהני לחודיה לא מהני נמי צהדיה דהלכה כרבן גמליאל כיון דלא מכשר אלל צרוב כשירין אללה והכא כולן פסולין אללה לצד מארוס ולהכי פריך כי לא מודה פי' כי לא מהני טעמא דמודה לחודיה מי מהני צהדיה דהלכה כר"ג כו':

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

ע.

מעות של יתומים מותר להלוותן ברבית. ה"מ למיפרך מיפוק ליה משום לזה דקעצר בלא תשיך (דברים כג) אלל דעדיפא פריך א"נ קסבר דלא מחייב לזה משום לא תשיך אלל כשגם המלוה מזהיר: **דקא** מקבלי עלייהו חוסכא דנחשא. משמע אע"ג דקא מקבל נותן עליה זולל ויוקרא הוה אסור משום דאחריות על המקבל אף על גב דאחריות לא הויא אלל משעת שצירה אלל דוקא משום פחת דחוסכא דנחשא שרי ליקח שכר והא דשרי לעיל (דף סט:) נמי בצספינא אגרא ופגרא היינו משום דמקבל עליה קלקול הספינה שמתקלקל העץ צמים דלא משלס למשכיר אלל מה שהיא משתצרת ומכאן קשה לפי ריב"ן שפירש לעיל שמותר לימן עיסקא למחלית שכר קרוב לשכר ורחוק להפסד כיון דמקבל נותן יוקרא חולל דא"כ למה היה צריך כאן לקבל חוסכא דנחשא לא יקבל אלל זולל ועוד דאמרינן לעיל (דף סח:) ותרי מילתי צהפסד ומילתא בצאגר למה ליה למיעבד הכי ליקבל עליה הנותן זולל ולישתרי אפילו יהא כל אחריות על המקבל והא דאמרינן לעיל (דף סה:) גצי חמרלא אי תקפה צרשותן ומסקינן כיון שמקבל עליה יוקרא חולל קרוב לזה ולזה הוא התם שאני דמכר גמור הוא: **אתא** מריה ויהיב סימנא ושקיל. מימה דהיכי שקיל ע"י סימנא °הא מצי האי למימר לקוח הוא צידי ואי חיישינן דלמא מודה ליה מקבל דשלו הן א"כ דהבא פריכא נמי ניחוש שמא מודה ליה ואת"ם כיון דאין צו סימן למה יאמינו לו א"כ צדצר מסוים נמי ניחוש שמא הגיד לו ואפילו לא היה אמיד היה נאמן לומר לקוח הוא צידי דאימור מציאה אשכח או מתנה נתנו לו והא דאמר צב' האשה שלום (יבמות קטו: ושם ד"ה וכן) גצי שומשמי דטוען נפקד ^(א) דיריה שקלתניהו והני אחריני גינהו ואמרינן התם אימור איתרמויי איתרמו דמשמע הא לא שכיח דמתרמי דהוה חשיב סימנא מעליא והיה נאמן המפקיד להוציא מינדו [א] התם היה לו למפקיד עדים שהפקיד בחצית צמדה זו ועדיין נמאלו כן בחצית ואפילו לא היו עדים צדצר

היה נאמן אי הוה סימנא מעליא הן כיון שהנפקד אינו טוען לקוחין הן צידי או שלי היו מעולם ובני ציתי הגידו לך הסימן אלל מודה שהפקיד לו אלל שאומר כמו שאירע הסימן בשלך כן אירע בשלי ואע"ג דאית ליה מגו לא היה נאמן דהוי מגו צמקוס עדים ונראה לפרש דהכא חיישינן דלמא אתי מריה אחר מיתת המקבל כדאמר' בהכותב (כתובות פה: ושם ד"ה ועוד) גצי ההוא דאפקיד כסא דכספא צי חסא שכיב חסא ולא פקיד אחרא מריה והיבז סימנא אר"נ חדא דידעינן ציה בחסא דלא אמיד ועוד דקא יהיבז סימנא משמע אפי' אמיד נמי כיון דיהיבז סימנא שקיל ומיהו קשה כיון דאמיד הוא אמאי לא נטעון ליטמי לקוח הוא והיינו יכולין לומר דלא טעינין להו לקוח אלל בדברים שהיה אציהם משתמש בחייו אבל דברים שלא היה משתמש בהם דומה הוא שצפקדון הס אללו ומהדרינן בסימנא אבל א"כ לא שצקת חיי לכל בני עשירים שאדם שהיה רגיל אללס ויודע עניינם ילך ויגיד לאחרים דלא עיילי ונפקי צציתס סימני כסף והבז שלהם ועוד אכתי קשה דלמה ליה הכא דאית ליה דהבא פריכא אפילו דבר המסוים נמי אלל שיאמר בפני ב"ד שהוא שלו ונראה לפרש דהכא בשמעתין חיישינן שמא יבאו עדים שהפקיד צידו חפץ שיש צו סימן זה וכיון שמציא עדים אין להם לב"ד למנוע מלהראות החפץ לעדים ויכירו אם הוא זה ובההיא דהכותב עיקר טעמא הוי משום דלא אמיד וכיון דלא אמיד אין לנו לטעון ליטומים לקוח ציד אציהן דמציאה או מתנה מילתא דלא שכיח הוא ולא טעינין ליטמי אע"ג שאציהן היה נאמן לטעון לקוח היה צידי והכי פירושו חדא דידעינן ציה דלא אמיד ובטעם זה לחודיה סגי ועוד דאפילו את"ל דלא מהני אמיד לחודיה הא קא יהיבז סימנא ויועילו שני הטעמים יחד [ב] א"נ מעיקרא לא ר"ל שהיה הטעם דלא אמיד לחודיה די אלל מתחילה לא נתכוון לומר אלל שצין שניהם יועילו והא דאמר בסוף פ"ק דכתובות (דף יג:) גצי ארוס וארוסתו דאמר התם רב יוסף למאי ניחוש לה חדא דקא מודה ועוד האמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"ג ופרין וצאה כי לא מודה מי מכשר רבן גמליאל התם לא מצי למימר שיועילו שני הטעמים דאי טעמא דהא קא מודה לא מהני לחודיה לא מהני נמי צהדיה דהלכה כרבן גמליאל כיון דלא מכשר אלל צרוב כשירין אללה והכא כולן פסולין אללה לצד מארוס ולהכי פריך כי לא מודה פי' כי לא מהני טעמא דמודה לחודיה מי מהני צהדיה דהלכה כר"ג כו':

עין משפט
נר מצוה

קא א ב מיי פ"ח מהל' מלוה ולזה הל' יא סמג לאוין קלג טוש"ע י"ד סי' קעו סעיף ג:
קב ג מיי שם פ"ד הלכה יד ופי"א מהל' נחלות הלכה א סמג שם טוש"ע י"ד סי' קס סעיף יח וטוש"ע ח"מ סי' רל סעיף ח:
קג ד מיי פ"ה מהל' מלוה הל' ח סמג שם:
קד ה מיי שם פ"ד הל' יד ופי"א מהלכות נחלות הל' א סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רל סעיף ח:

לעזי רש"י

קלדיר"א [ולדיר"א].
קומקום גדול.

מוסף רש"י

קרוב לשכר ורחוק להפסד רשעי. דשקול רצית (לעיל סד:).